

'Lichter': De Oost-Europeanen komen

Pools-Duitse grens decor voor impressionistische speelfilm

Achtergrond - 28 januari 2004

(28 januari 2004) ['Lichter'](#) ('Distant Lights') is een impressionistische speelfilm over leven aan de Pools-Duitse grens. Dit gebied, rond de oevers van de Oder, is een mijnenveld van onverwerkte Midden-Europese geschiedenis. Op 1 mei 2004 treedt Polen toe tot de Europese Unie. Dit maakt de gebeurtenissen in de film van de Duitse regisseur Hans-Christian Schmid extra actueel. 'Lichter' is deze week te zien op het [International Film Festival Rotterdam](#) en vanaf eind april in de Nederlandse filmtheaters.

Over de Oder zijn nieuwe bruggen gebouwd. Toen de rivier nog dwars door het Oostblok stroomde, werden de kapotte bruggen niet hersteld. De Oder-Neissegrens heette officieel de 'Vriendschaps- en Vredesgrens', maar zat meestal behoorlijk dicht. Omdat ook maar weinigen popelden naar de andere kant te gaan, was de bewaking van deze grens een peulenschil. Maar in 1990 werd de grens tussen Polen en het weer verenigde Duitsland de grens tussen arm en rijk. Langs de rivier werd een 'Elektronisch Gordijn' opgetrokken, zoals de titel luidt van een documentaire die de Nederlandse regisseur Walther Grotenhuis in 1996 maakte. Grotenhuis volgde onder anderen een Roemeen in zijn pogingen de Neisse illegaal over te komen.

In 'Lichter' probeert een gezinnetje uit de Oekraïne de oversteek te maken door het verraderlijke kolkende Oder-water. Ze zijn die dag, met enkele landgenoten, afgezet in een bos met de mededeling dat de lichtjes die ze zouden zien die van Berlijn waren. Maar wat ze zien, blijkt het valse licht van Pools Slubice.

In de afgelopen, hete zomer stond het water in de Oder in werkelijkheid amper een meter hoog. Maar wie de rivier vanuit Polen zou doorwaden, maakte een goede kans tegen de (infrarode) lamp van de Bundesgrenzschutz te lopen. Het 'Elektronische Gordijn' lijkt scheurtjes te vertonen, maar wie geen Pool is, mag er niet door.

De Duitsers zijn zo bang voor een (Wit-) Rus in hun achtertuin dat ze nu, in allerlei plaatselijke initiatieven, zelfs met de gewantrouwde Polen aanpappen om gezamenlijk een buffer te creëren tegen het vermeende nieuwe gevaar.

Binnenkort worden Wit-Rusland en Oekraïne ook officieel van hun buurland afgesneden: door het nieuwe, 'Brusselse Gordijn' aan Polens zuid- en oostgrens.

De Duitsers, Polen en Oekraïners in 'Lichter': ze leven rakelings langs elkaar in deze momentopname aan de Oder. Ze negeren, helpen of gebruiken elkaar, net hoe het uitkomt. De moraal van de film is al net zo beweeglijk als de mensen in het grensgebied. Amorele eigentijdse kunst uit Duitsland, zonder helden en schurken, straf en boete. Dat is best bijzonder, in een land vol moraalridders die niet onbevangen kunnen kijken.

Regisseur Hans-Christian Schmid komt uit Beieren en is bijna veertig. Hij zit aan de bovengrens van een nieuwe generatie Duitse filmmakers uit Oost én West, die de loden lasten van de Midden-Europese geschiedenis op verrassend lichtvoetige wijze weet te verbeelden. Andere voorbeelden zijn Dresens '[Polizistin](#)' en 'Halbe Treppe', Beckers '[Good Bye, Lenin](#)', Haussmanns '[Sonnenallee](#)' en Petersons kleine Stasi-komedie '[Helden wie wir](#)' - de laatste beide naar werk van de Oost-Duitse schrijver Thomas Brussig. 'Lichter' was het afgelopen jaar geselecteerd voor de competitie van de [Berlinale](#), kreeg op dat festival de prijs van de internationale filmkritiek en was een succes in de Duitse bioscopen. Niet slecht voor zo'n 'kleine' film. Laat ook jonge filmmakers uit Polen en oostelijker er hoop uit putten.

Annemieke Hendriks is freelance journaliste in Berlijn en werkt aan een boek over de Duits-Poolse verhoudingen. Dit stuk werd geschreven voor de Rotterdam-editie van de *Filmkrant*.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2301/lichter-de-oost-europeanen-komen>